

Dr. hab. Andrzej Olaś, prof. UJ

Profesor ucz. w Zakładzie Postępowania Cywilnego

Wydział Prawa i Administracji

Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

RECENZJA

osiągnięć naukowych dr Jagny Muchy

sporządzona w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne

I. Podstawa sporządzenia recenzji i jej przedmiot, zakres oraz kryteria oceny

1. Przedmiotem niniejszej recenzji jest dorobek naukowy Pani dr Jagny Muchy¹, przedstawiony przez Panią Doktor jako merytoryczna podstawa jej wniosku z dnia 19 września 2025 r. o nadanie stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.
2. Recenzję tę sporządziłem na podstawie uchwały z dnia 30 stycznia 2026 r. Rady Doskonałości Naukowej (znak: DRKN.Z5.400.152.2025) o wyznaczeniu mnie do pełnienia funkcji recenzenta w postępowaniu w sprawie nadania dr Jagnie Musze stopnia doktora habilitowanego oraz uchwały nr 390 Rady Naukowej Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 23 lutego 2026 r. o zmianie uchwały nr 369 Rady Naukowej Dyscypliny Nauki Prawne Uniwersytetu Warszawskiego z dnia 12 stycznia 2026 r. w sprawie powołania Komisji Habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania dr Jagnie Musze stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne.

¹ Określaną również dalej w niniejszej recenzji jako „Habilitantka”, „Wnioskodawczyni”, lub „Autorka”

3. Przedmiotem oceny w ramach niniejszej recenzji jest w szczególności monografia dr Joanny Muchy pt. *“Consumer collective redress in EU law. Lessons from the Polish legal system”*, wyd. Routledge, 2025, ISBN: 978-1-032-85493-9, wskazana przez nią we wniosku jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce². Zgodnie ze wskazanym artykułem ww. ustawy stopień doktora habilitowanego nadaje się osobie, która posiada stopień doktora, a nadto posiada w dorobku osiągnięcia naukowe albo artystyczne, stanowiące znaczny wkład w rozwój określonej dyscypliny, w tym co najmniej 1 monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a. (względnie inne osiągnięcie wyspecyfikowane w lit. b lub c., co jednak w niniejszej sprawie nie zachodzi). Dodatkowo wymogiem niezbędnym do skutecznego ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego nauk prawnych jest wedle art. 219 ust. 1 pkt 3 p.s.w.i.n. wykazanie się przez habilitanta istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej. Wymaga jednak zwrócenia uwagi, że stosownie do art. 221 ust. 8 p.s.w.i.n. określającego (poza terminem sporządzenia recenzji) przedmiot i zakres zadań recenzentów, recenzenci „(...) oceniają, czy osiągnięcia naukowe osoby ubiegającej się o stopień doktora habilitowanego odpowiadają wymaganiom określonym w art. 219 ust. 1 pkt 2”.
4. Pomimo brzmienia art. 221 ust. 8 p.s.w.i.n., który literalnie ogranicza zakres recenzji do oceny dorobku publikacyjnego zgłoszonego przez habilitanta jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 p.s.w.i.n., ze względu na utrwaloną praktykę postępowań o nadanie stopnia doktora habilitowanego, przedmiotem oceny recenzenta poza osiągnięciami naukowymi w rozumieniu ww. przepisu będzie także pozostała aktywność naukowa Habilitantki wskazana w art. 221 ust. 8 p.s.w.i.n., w tym zwłaszcza udział w konferencjach i seminariach, wygłoszone referaty i inne pozapublikacyjne dokonania naukowe i organizacyjne wykazane w autoreferacie Habilitantki oraz przedłożonych przez nią dokumentach.

² (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm.) – dakej jako „p.s.w.i.n.”

II. Ocena osiągnięcia naukowego

II.1. Kryterium formalne – monografia opublikowana w wydawnictwie

5. Monografia Habilitantki została wydana nakładem renomowanego wydawnictwa międzynarodowego Routledge. Wydawnictwo to znajduje się w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego (identyfikator 2100) jako tzw. wydawnictwo II poziomu, któremu przypisano najwyższą kategorię punktową (200 punktów)³. Uznano zatem, że cechuje się ono silną pozycją w międzynarodowym obiegu naukowym, wysokim poziomem selekcyjności i recenzowania oraz istotnym wpływem na rozwój dyscypliny. Wobec powyższego wymóg formalny wskazany w art. 219 ust. 1 pkt 2, spełniony jest w stopniu wysoce satysfakcjonującym.
6. Przed przejściem do oceny ww. monografii wskazać wypada, że fakt publikacji pracy w języku angielskim w prestiżowym wydawnictwie międzynarodowym w otwartym dostępie jest sam w sobie istotnym walorem z punktu widzenia wymiany myśli oraz udziału w naukowym dyskursie będącym – poza samym dążeniem do poznania prawdy - solą działalności naukowej i rdzeniem aktywności akademickiej. Tego rodzaju publikacyjne forum stwarza niewątpliwie optymalne warunki do realnego zaistnienia w ponadnarodowym, globalnym obiegu myśli oraz dyskursie naukowym w tematyce doniosłej z punktu widzenia efektywnego dostępu do wymiaru sprawiedliwości oraz ochrony prawnej konsumentów, a więc nie tylko w wymiarze normatywnym ale i społeczno-gospodarczym.

³ Załącznik do komunikatu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie wykazu wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe wydane na podstawie art. 267 ust. 3 p.s.w.i.n.

II.2. Przedmiot, zakres i tytuł monografii, uzasadnienie wyboru tematu, metodologia, kompozycja pracy oraz ogólna koncepcja pracy.

7. Przedmiotem recenzowanej monografii jest instytucja zbiorowego dochodzenia roszczeń konsumenckich w postępowaniu grupowym w świetle prawa Unii Europejskiej. Już przy tym sam tytuł pracy (*scil.* jego drugi człon: „Lessons from the Polish legal system”) sugeruje, że istotnym aspektem pracy jest ocena rozwiązań przyjętych w polskim porządku prawnym na gruncie ustawy z 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym⁴, z punktu widzenia zgodności z celami stawianymi przez prawodawcę unijnego w ramach Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1828 z 25 listopada 2020 r. w sprawie powództw przedstawicielskich wytaczanych w celu ochrony zbiorowych interesów konsumentów i uchylająca dyrektywę 2009/22/WE⁵, z uwzględnieniem ich rzeczywistego funkcjonowania w praktyce wymiaru sprawiedliwości. Sugestię tę potwierdza lektura wstępu, w ramach którego Autorka formułuje stawiany w pracy problem badawczy w formie hipotezy, zgodnie z którą unijny mechanizm kolektywnego dochodzenia roszczeń konsumentów - analizowany na podstawie pogłębionego studium przypadku Polski - w istotny sposób przyczynia się do zapewnienia wysokiego poziomu ochrony konsumentów. Tym samym celem książki jest ocena skuteczności polskiego systemu dochodzenia roszczeń zbiorowych w sprawach konsumenckich z punktu widzenia normatywnego kształtu przyjętej regulacji stanowiącej implementację dyrektywy 2020/1828 oraz jej rzeczywistego funkcjonowania w praktyce sądowej.
8. Jak już zasygnalizowano w pkt II.1. powyżej, doniosłość jak i aktualność podjętej przez Autorkę tematyki nie budzi wątpliwości. Efektywna ochrona praw konsumentów jest od kilku dekad jednym z priorytetów polityk realizowanych przez instytucje Unii Europejskiej, a także kluczowych obszarów aktywności prawodawczej, czy wreszcie działalności orzeczniczej Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej przekładającej się na rzeczywistość prawną i społeczno-gospodarczą państw członkowskich w sferze objętej regulacją prawa prywatnego jak i publicznego. Mając przy tym przekonanie co do niezbędności zapewnienia efektywnych środków procesowych realizacji przyznawanych konsumentom praw podmiotowych (*ibi ius, ubi remedium!*), przy świadomości ograniczeń wynikających z zasady autonomii proceduralnej państw członkowskich, organy Unii Europejskiej podjęły działania w kierunku stworzenia zharmonizowanych ram prawnych zapewniających funkcjonowanie w państwach członkowskich mechanizmów ochrony

⁴ t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1485) – dalej „u.d.r.p.g.”.

⁵ (Dz. U. UE. L. z 2020 r. Nr 409, str. 1 z późn. zm.) dalej: „dyrektywa 2020/1828”.

kolektywnych interesów konsumentów w postępowaniu cywilnym w formie powództw przedstawicielskich. Zwieńczeniem dotychczasowych wysiłków Unii w tym obszarze było przyjęcie dyrektywy 2020/1828, zaś jej efektywna implementacja jest niewątpliwym wyzwaniem regulacyjnym, instytucjonalnym i organizacyjnym dla państw członkowskich: zarówno tych, które tak jak Polska posiadały już uprzednio mechanizmy pozwalające na dochodzenie indywidualnych roszczeń w postępowaniu grupowym, które wymagały ewaluacji z punktu widzenia wymogów dyrektywy i ewentualnego dostosowania do tworzonego przez nią minimalnego standardu, jak i takich, które musiały stworzyć oraz wdrożyć stosowne rozwiązania prawne *de novo*.

9. W świetle powyższych celów pracy, pozytywnie należy ocenić dokonany przez Habilitantkę dobór prawnych metod. Zastosowanie metody dogmatycznoprawnej, historycznoprawnej i komparatystycznej, a także empirycznej (badania ilościowe: statystyczne oraz jakościowe: aktowe i wywiad / konsultacje z wybranymi interesariuszami) jest w pełni adekwatne do postawionego przez Autorkę badawczego celu.
10. Odnośnie do zastosowanej metody porównawczej wskazać trzeba by prawidłowy dobór obcych porządków prawnych poddanych analizie. Autorka w sposób przekonujący wyjaśniła, że wybrane jurysdykcje (Belgia, Niderlandy oraz Wielka Brytania) są przydatne z punktu widzenia celu dysertacji ze względu na stosunkowo znaczną dojrzałość funkcjonujących w nich rozwiązań w zakresie kolektywnego dochodzenia roszczeń konsumenckich, które rozwijały się na długo przed wejściem w życie dyrektywy 2020/1828. Równocześnie jak dowodzi Habilitantka rozwiązania te charakteryzują się zróżnicowaniem zarówno pod kątem modelu kształtowania grupy podmiotów dochodzących kolektywnie ochrony/objętych skutkami rozstrzygnięcia w sprawie (opt-in, opt-out, system mieszany) jak i szeregu kwestii szczegółowych, a wreszcie rzeczywistej struktury „rynku” powództw przedstawicielskich, w tym charakteru podmiotów występujących w roli przedstawicieli grupy (powodów).
11. Być może w ramach swoistego kontrapunktu Habilitantka mogła pokusić się dodatkowo o objęcie swoimi badaniami również któregoś z europejskich porządków prawnych, dla których obowiązek implementacji dyrektywy stał się bodźcem do wprowadzenia po raz pierwszy regulacji powództw przedstawicielskich, wobec wcześniejszej regulacyjnej próżni w tym obszarze. Prześledzenie takich rozwiązań mogłoby wzbogacić refleksję autorki, a być może przyczynić się również do sformułowania dodatkowych obserwacji, uwag i wniosków *de lege ferenda*.

12. Zastrzeżenia metodologiczne i warsztatowe można mieć do zastosowanej w monografii metody empirycznej w postaci konsultacji / rozmów z wybranymi interesariuszami zaangażowanymi w system ochrony praw konsumentów przy wykorzystaniu postępowania grupowego, w tym zwłaszcza powództw przedstawicielskich – brak posłużenia się standaryzowaną ankietą bądź choćby zbiorem wcześniej opracowanych pytań dołączonych w formie załącznika pozbawia uzyskane wyniki intersubiektywnej weryfikowalności. Dla czytelnika monografii nie jest w gruncie rzeczy jasne co dokładnie Autorka chciała ustalić bądź zweryfikować za pomocą tej metody, ani też co realnie udało jej się dzięki niej osiągnąć.
13. Również przyjęta przez Autorkę struktura i kompozycja pracy z podziałem na trzy rozdziały (pierwszy dotyczący prawa europejskiego, w tym celów i genezy dyrektywy 2020/1828, obejmujący także związane porównanie unijnego mechanizmu zbiorowego dochodzenia roszczeń z amerykańskim systemem *class actions*; drugi prawnoporównawczy – badający model funkcjonowania mechanizmów zbiorowego dochodzenia roszczeń w wybranych europejskich porządkach prawnych oraz trzeci odnoszący się do prawa polskiego i praktyki funkcjonowania u.d.r.p.g. w rodzimym sądownictwie) jest prawidłowa, w tym należycie dostosowana do celów badawczych (struktura pracy podąża za jej funkcją), a także logicznie poprawna (wyczerpująca i rozłączna) oraz klarowna.
14. Od strony kompozycji pracy w aspekcie formalnym razi jedynie brak wyodrębnienia podsumowania całej monografii – w rzeczywistości wnioski końcowe pracy są strukturalnie „zaszyte” w podrozdziale stanowiącym podsumowanie rozdziału 3. Takie rozwiązanie jest asymetryczne i nieczytelne: monografię rozpoczyna wszak wyodrębniony wstęp, który poprzedza trzy kolejne rozdziały podzielone na podrozdziały, w tym podsumowania. Logicznie poprawne byłoby zatem również domknięcie kompozycji pracy przez redakcyjne wyodrębnienie podsumowania całej monografii.
15. Praca prezentuje bardzo dobry poziom pod względem językowym. Autorka posługuje się biegle językiem angielskim, w tym aparaturą pojęciową adekwatną dla przedmiotu pracy, prowadząc wywód w sposób logiczny i klarowny. Liczba drobnych błędów językowych (głównie tzw. literówki) jest niewielka i pozostaje bez wpływu dla percepcji treści monografii.

II.3. Uwagi szczegółowe

16. Zasadnie wskazuje Autorka na istnienie w polskim piśmiennictwie luki wynikającej z braku kompleksowego opracowania tematyki podjętej w pracy. Istotnie bowiem problematyka zbiorowego dochodzenia roszczeń konsumenckich w postępowaniu grupowym w Polsce w świetle prawa Unii Europejskiej, nie została do tej pory omówiona w sposób kompleksowy, ani tym bardziej wyczerpujący.
17. Słuszność ma również Autorka zauważając że przedmiotem dociekań naukowych rodzimej doktryny było dotychczas głównie postępowanie grupowe oraz jego poszczególne instytucje *in genere*, a więc bez szczególnej koncentracji na problematyce dochodzenia roszczeń konsumenckich w tym postępowaniu oraz na aspekcie unijnym związanym z implementacją dyrektywy 2020/1828. W kwestii tej trzeba jednak od razu poczynić dwie krytyczne uwagi.
18. Po pierwsze Autorka zdaje się nie dostrzegać, a w każdym razie pomija w recenzowanej monografii szereg istotnych publikacji składających się na dotychczasowy dorobek polskiej nauki prawa w badanym obszarze⁶. Opracowania te mają zróżnicowany charakter

⁶ Zob. w szczególności:

- A. Jaworski, *Dopuszczalność postępowania grupowego - uwagi porównawcze*, Przegląd Sądowy 2009, Nr 11-12,
- P. Pogonowski, *Postępowanie grupowe. Ochrona prawna wielu podmiotów w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2009;
- P. Pogonowski, *Ochrona roszczeń rozproszonych w Anglii i USA - dwa modele regulacji postępowań grupowych*, Przegląd Sądowy 2009, Nr 6,
- T. Jaworski, P. Radzimierski, *Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz*, Warszawa 2010,
- W. J. Katner, M. Krakowiak, *Polska Class Action – wybrane zagadnienia prawa materialnego i postępowania cywilnego* [w:] *Aurea praxis. Aurea theoria. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Tadeusza Erecińskiego. Tom I.*, red. J. Gudowski, K. Weitz, Warszawa 2011
- P. Grzegorzczak, *Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Ogólna charakterystyka*, Warszawa 2011;
- P. Grzegorzczak, *W kwestii związania sądu rozpoznającego apelację prawomocnym postanowieniem o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu grupowym*, Polski Proces Cywilny 2011, nr 2
- M. Rejdak, P. Pietkiewicz, *Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym. Komentarz*, Warszawa 2011,
- M. Rejdak, *Jednorodziejowe roszczenia w postępowaniu grupowym*, Przegląd Prawa Handlowego 2010, Nr 8,
- K. Gajda-Roszczyńska, *Sprawy o ochronę grupowych interesów konsumentów (sumy interesów indywidualnych) rozpoznawane w postępowaniu grupowym* [w:] *Sprawy o ochronę indywidualnych interesów konsumentów w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2012.
- W. Kuberska, *Ustawa o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym - pierwsze doświadczenia praktyczne*, Przegląd Sądowy 2012, Nr 7-8,
- M. Sieradzka, *Pozew grupowy jako instrument prywatnoprawnej ochrony interesów konsumentów z tytułu naruszenia reguł konkurencji*, Warszawa 2012.
- M. Inglot, *Kaucja na zabezpieczenie kosztów procesu w postępowaniu grupowym*, Przegląd Sądowy 2015, Nr 10,
- M. Orecki, *Przesłanki dopuszczalności postępowania grupowego w polskim procesie cywilnym. Uwagi na tle postanowienia Sądu Najwyższego z 28.01.2015 r. (I CSK 533/14) oraz wybranego orzecznictwa sądów powszechnych*, Przegląd Sądowy 2016, Nr 4,
- M. Szafrąńska-Rejdak, *Funkcjonowanie w praktyce sądowej ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym*, raport Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2017'

pod względem formatu (komentarze, rozdziały w szerszych tematycznie monografiach, studia i artykuły przyczynkarskie), naukowego poziomu oraz stopnia szczegółowości, tym niemniej stanowią opracowania istotne, które w moim przekonaniu - w poważnej pracy naukowej poświęconej podjętemu tematowi - powinny zostać uwzględnione.

19. Po drugie, jeśli przyjąć, że celem pracy było wypełnienie owej luki, a więc zaoferowanie opracowania w pełni kompleksowego, to tak postawione zadanie, ze względu na obszerność oraz złożoność podjętej problematyki, nie zostało i nie mogło zostać zrealizowane w ramach pracy liczącej niespełna 120 stron, z których zaledwie około 15 % (połowa trzeciego rozdziału) poświęcona została bezpośrednio analizie prawa polskiego, a właściwie jego syntetycznemu omówieniu. Omówienie to miejscami przybiera wręcz formę szkicu ukazującego rodzime rozwiązania w ogólnym zarysie, bardziej dla zaprezentowania samego modelu i jego kluczowych elementów w zakresie niezbędnym dla weryfikacji hipotezy badawczej, niż gwoźli wnikliwej i szczegółowej dogmatycznoprawnej analizy poszczególnych instytucji i rozwiązań. Druga połowa trzeciego rozdziału pracy to już sprawozdanie z przeprowadzonych badań empirycznych oraz ich analiza, w tym sformułowanie wniosków wypływających z ich konfrontacji z materiałem normatywnym.

-
- R. Kulski, *Teoretyczne koncepcje postępowania grupowego*, Polski Proces Cywilny 2011, Nr 1,
 - R. Kulski, *Ochrona interesów zbiorowych w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2017
 - R. Kulski, *Polish Perspective and Provisions on Group Proceedings*, [w:] *Multi-Party Redress Mechanisms in Europe: Squeaking Mice?*, red. V. Harsági, C.H. van Rhee, Cambridge–Antwerp–Portland 2014,
 - K. Antonów, *Czy członek OFE jest konsumentem? Uwagi na tle pozwu zbiorowego w tzw. sprawie OFE*, Prawo i Zabezpieczenie Społeczne 2015, Nr 12;
 - R. Kulski, *Nowe zasady dochodzenia roszczeń w postępowaniu grupowym*, Studia Prawnicze. Rozprawy i Materiały 2017, nr 2 (21);
 - D. Rapała, M. Sieradzka, *Nowe zasady ujednoczenia wysokości roszczeń w postępowaniu grupowym*, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2017, Nr 7,
 - B. Kotowicz, M. Słaby, *Rozszerzenie zakresu przedmiotowego ustawy z dnia 17 grudnia 2009 r. o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym*, Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego 2017, Nr 7;
 - A. Laskowska-Hulisz, *Postępowanie grupowe jako przykład pozakodeksowego sądowego postępowania cywilnego*, Gdańskie Studia Prawnicze 2022, Nr 5,
 - H. Mardo, *Rozszerzenie katalogu podmiotów pełniących funkcję reprezentanta grupy jako szansa na zwiększenie popularności postępowania grupowego w Polsce*, Przegląd Sądowy 2022, nr 7-8,
 - P. Okońska, *Postępowanie grupowe a zasada pełnego odszkodowania*, Przegląd Prawa Handlowego 2023, Nr 12,
 - R. Stronk, *Dopuszczalność indywidualnego wystąpienia poszkodowanego będącego byłym uczestnikiem postępowania grupowego o dalszą część świadczenia odszkodowawczego*, Polski Proces Cywilny 2023, Nr 2

Ze względu na datę publikacji monografii Habilitantki, nie można natomiast czynić jej zarzutu z nieuwzględnienia ostatnich, ważnych publikacji w tym obszarze takich jak zwłaszcza B. Miąskiewicz, A. Woźniak, M. Dziurda, A. Cudna-Wagner, *Komentarz do ustawy o dochodzeniu roszczeń w postępowaniu grupowym [w:] Powództwa przedstawicielskie. Komentarz*, Warszawa 2025 czy R. Kulski, *Postępowanie grupowe [w:] System Prawa Procesowego Cywilnego. Tom II. Część V. Postępowanie procesowe przed sądem pierwszej instancji. Ugoda sądowa. Zawieszenie i umorzenie postępowania. Ochrona interesu zbiorowego i grupowego*, red. S. Cieślak, Warszawa 2025.

20. Pewnym usprawiedliwieniem dla sposobu podejścia Autorki do stopnia szczegółowości omówienia rozwiązania krajowego jest to, iż jest to jej świadomy wybór. Na s. 82 monografii Autorka wskazuje bowiem, że „Przebieg polskich postępowań grupowych był szeroko omawiany w polskiej literaturze i nie ma potrzeby powtarzania tutaj tych rozważań.”⁷. Taki zabieg można uzasadnić również chęcią utrzymania „kompaktowego”, możliwie syntetycznego charakteru opracowania, z zachowaniem odpowiedniej proporcji pomiędzy objętością poszczególnych rozdziałów. Prawdopodobnie takie właśnie założenie Habilitantki zostało osiągnięte, tym niemniej w moim przekonaniu nastąpiło to jednak kosztem pewnego uszczerbku dla wartości poznawczej i naukowej rozdziału trzeciego książki, która zyskałaby na bardziej dokładnym (co niekoniecznie oznaczać musi bardzo obszernym – zwłaszcza, że Autorka niewątpliwie dysponuje umiejętnością udanej syntezy oraz możliwie klarownej prezentacji niełatwych zagadnień).
21. Z punktu widzenia pretensji o kompleksowość – czy właściwie niezrealizowanej przez Autorkę zapowiedzi wypełnienia luki w nauce polskiej w tym zakresie – za istotny, a może i rażący brak pracy uznać można brak refleksji na temat miejsca postępowania grupowego, w tym wprowadzonych dyrektywą 2020/1828 powództw przedstawicielskich w polskim systemie prawa procesowego cywilnego. Co więcej, w pracy na próżno szukać choćby uwagi odnośnie do zagadnień podstawowych takich jak przyczyny zastosowanej przez prawodawcę techniki legislacyjnej (odrębna ustawa pozakodeksowa) relacji u.d.r.p.g. do k.p.c., zakresu stosowania przepisów k.p.c. w postępowaniu grupowym oraz klasyfikacji postępowania grupowego w ramach ww. systemu (odrębne postępowanie w procesie cywilnym? A może niebędące postępowaniem odrębnym szczególne postępowanie procesowe?). Kwestie te były poruszane kilkakrotnie w rodzimej nauce⁸, przy czym w moim przekonaniu, nie zostały dotychczas wyjaśnione w sposób konkluzywny, a już na pewno wyczerpujący.
22. Mając przy tym na uwadze, że Autorka spogląda na zagadnienie systemowo – dążąc do oceny skuteczności przyjętego rozwiązania z punktu widzenia ochrony praw i interesów konsumentów, dostrzegając należycie wielość rozwiązań proceduralnych zmierzających do zapewnienia ochrony interesów rozproszonych, w tym specyfikę amerykańskiego postępowania grupowego (*class action*), jego kulturowe uwikłania, a także historyczny i

⁷ Ang. „The course of Polish group proceedings has been extensively discussed in Polish literature, and there is no need to repeat those discussions here”.

⁸ Zob. m.in. S. Cieślak, S. Cieślak, 3.25. Powiązania między postępowaniem grupowym i indywidualnym procesem [w:] Powiązania wewnątrzsystemowe w postępowaniu cywilnym, Warszawa 2013; A. Laskowska-Hulisz, *Postępowanie grupowe jako przykład pozakodeksowego sądowego postępowania cywilnego*, Gdańskie Studia Prawnicze 2022, Nr 5.

kulturowy opór przed tymi obcymi europejskiej tradycji prawnoprocesowej ukształtowanej w paradygmacie postępowań indywidualnych („dwustronnych”) rozwiązaniami w Europie, aż prosiłoby się o dostrzeżenie, że w polskim prawie procesowym cywilnym, „tradycyjnym” rozwiązaniem pozwalającym na grupowe dochodzenie roszczeń w ramach indywidualnego procesu cywilnego było i pozostaje współuczestnictwo w sporze (procesowe) formalne, o którym mowa w art. 72 § 1 pkt 2 k.p.c. Co przy tym wręcz zadziwiające w dorobku polskiej doktryny nie odnotowałem wnikliwego porównania obu konstrukcji, w aspekcie teoretycznym, dogmatyczno-prawnym i funkcjonalnym. Szkoda zatem, że Habilitantka nie podjęła tego trudu w swojej pracy.

23. Za zdecydowanie nazbyt ogólnikową, wręcz zdawkową - choć istotną z punktu widzenia przedmiotu monografii - uznać trzeba analizę przedmiotowego i podmiotowego zakresu jej zastosowania. Autorka nie podejmuje się w ogóle próby bliższej wykładni pojęcia „roszczenia opartego na tej samej lub takiej samej podstawie faktycznej” (w tym relacji do podobnych pojęć używanych na gruncie k.p.c. w kontekście rozróżnienia pomiędzy współuczestnictwem materialnym i formalnym – *vide* art. 72 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.) zwracając jedynie uwagę na jego restryktywną wykładnię w praktyce sądowej.
24. Nie do końca zrozumiała jest natomiast uwaga poczyniona w kontekście roli Rzecznika Praw Obywatelskich („RPO”) w postępowaniu grupowym jakoby bliżej niezidentyfikowane zmiany prawne z 2019 r. wpłynęły na możliwość wytaczania powództw tego organu. W tym kontekście podkreślenia wymaga, że podany przez Habilitantkę w przypisie art. 14 pkt 4 ustawy z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich⁹, zgodnie z którym „po zbadaniu sprawy RPO może żądać wszczęcia postępowania w sprawach cywilnych, jak również wziąć udział w każdym toczącym się już postępowaniu - na prawach przysługujących prokuratorowi obowiązuje w niezmienionym brzmieniu od 2000 r. Dla prawidłowej oceny kompetencji do zainicjowania postępowania grupowego w charakterze strony powodowej (reprezentanta grupy) konieczne byłoby dokonanie wykładni ww. przepisu z uwzględnieniem ustrojowej pozycji i zadań RPO w postępowaniu cywilnym (w tym odpowiedniego stosowania przepisów o prokuratorze na mocy odesłania z art. 14 pkt 4 *in fine* u.RPO), a następnie zbadanie relacji tej normy do właściwych przepisów u.d.r.p.g. normujących legitymację do wytoczenia powództwa w tym postępowaniu. Czy przepisy te są wyczerpujące (zupełne)? Czy może przepisy statuujące legitymację RPO, prokuratora oraz innych

⁹ (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1264 z późn. zm.).

podmiotów, mają walor *lex specialis* względem art. 14 pkt 4 ustawy o RPO? Jak zatem ocenić stosunek art. 4 ust. 2 i ust. 2a u.d.r.p.g. do podstaw legitymacji procesowej prokuratora w postępowaniu cywilnym na mocy art. 7 k.p.c.? Czy wykreślając w treści art. 24 ust. 1 u.d.r.p.g. art. 7 k.p.c. spośród przepisów k.p.c. objętych wyłączeniem spod odpowiedniego stosowania w postępowaniu grupowym (ma mocy ustawy z dnia 4 lipca 2019 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹⁰, do której zapewne nieprecyzyjnie nawiązywała Autorka w kontekście RPO) ustawodawca efektywnie dopuścił wytaczanie tych powództw przez prokuratora? Jeśli tak to w jakim charakterze – podmiotu podstawionego w miejsce reprezentanta grupy (podwójne podstawienie procesowe) czy może właśnie w roli tego reprezentanta? Czy dla wyników wykładni przepisów o udziale prokuratora i RPO w postępowaniu cywilnym znaczenie winny mieć przepisy szczególne u.d.r.p.g. dotyczące legitymacji niektórych wyspecjalizowanych podmiotów publicznych działających w zakresie swoich kompetencji na prawach prokuratora (por. art. 4 ust. 2a i ust. 4c u.d.r.p.g.)? Odpowiedzi na powyższe pytania niestety na próżno szukać w monografii.

25. W rozdziale trzecim pracy przytrafiły się również Autorce uogólnienia, które można rozpatrywać w kategoriach treści mogących wprowadzać w błąd czytelnika nie obeznanego z rodzimą procedurą cywilną – zwłaszcza „międzynarodowego”, do którego także adresowana jest niewątpliwie książka. Na s. 83 monografii wskazuje się, że wszczęcie postępowania przez miejskiego (powiatowego) rzecznika konsumentów, Rzecznika Finansowego lub podmiot uprawniony jest szczególnie korzystne dla członków grupy, ponieważ podmioty te nie są zobowiązane do uiszczania opłat sądowych, które wynoszą 2% wartości przedmiotu sporu¹¹. Powyższe w świetle treści art. 13d ustawy z 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych¹² zwyczajnie nie odzwierciedla rzeczywistego stanu prawnego.
26. Również z punktu widzenia stopnia szczegółowości części dogmatycznej rozdziału 3 monografii wydaje się, że dla czytelnika nie będącego specjalistą w zakresie polskiego prawa procesowego cywilnego, istotną wartością dodaną byłoby nieco szersze zaprezentowanie specyfiki podejścia rodzimego pocedury cywilnej do zagadnienia kosztów procesu. Przyjęta na gruncie k.p.c. zasada odpowiedzialności za wynik procesu (ang. „loser pays” / „cost follows the event”) nie jest wszak bezwyjątkowa, pozostawiając

¹⁰ (Dz. U. poz. 1469 z późn. zm.)

¹¹ Oryginał: “Initiating proceedings by the municipal consumer ombudsman, Financial Ombudsman or qualified entity is particularly beneficial for group members, since these entites are not required to pay courtt fees, which are set as 2%”.

¹² (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 1228 z późn. zm.).

sądowi stosunkowo szeroki margines swobody (dyskrecjonalna władza sędziowska) do odstąpienia od ww. zasady na rzecz innych reguł ostatecznej alokacji kosztów procesu tymczasowo poniesionych przez strony lub wyłożonych przez Skarb Państwa wskutek zwolnienia od kosztów sądowych bądź podjęcia określonych czynności generujących koszty *ex officio*. Zasadne jest pytanie czy specyfika postępowania grupowego – zwłaszcza w sprawach o roszczenie konsumenckie, przemawia za bardziej elastycznym niż w klasycznym „indywidualnym” procesie cywilnym podejściem do stosowania tych procesowych reguł oraz czy oznaki takiego odmiennego podejścia można odnotować w praktyce orzeczniczej. Nadto w kontekście kosztów postępowania wypadałoby zwrócić uwagę czytelnia, że w zakresie zasądzania zwrotu kosztów zastępstwa procesowego k.p.c. i przepisy wykonawcze bazują raczej na konstrukcji „stawek urzędowych”, niż na regule pełnej kompensacji kosztów rzeczywiście poniesionych, co także nie pozostaje bez wpływu na ocenę pozycji prawnej konsumenta w postępowaniu grupowym, w tym w ramach powództw przedstawicielskich w kontekście efektywności realizacji celów dyrektywy 2020/1828.

27. Mimo przedstawionych powyżej uwag krytycznych, w tym obiekcji co do stopnia szczegółowości analizy dogmatycznej w ramach rozdziału trzeciego, należy zdecydowanie podkreślić istotne walory części empirycznej tego rozdziału, które wraz z rozdziałem pierwszym i drugim oraz wnioskami z przeprowadzonych badań (o czym poniżej) stanowią o oryginalności i wartości naukowej monografii. Owa empiryczna (ilościowa i jakościowa) weryfikacja skuteczności polskiego systemu stanowi unikalny wkład do rodzimej nauki. Nie jest przy tym szczególnie odkrywcze stwierdzenie, że w polskiej doktrynie prawa procesowego cywilnego wciąż zbyt rzadko sięga się po metodologię badań empirycznych, w celu uzupełnienia badań przeprowadzonych innymi metodami dla uzyskania „wielowymiarowego” obrazu analizowanych instytucji i zjawisk prawnych. Można wyrazić nadzieję, że praca Habilitantki jest jedną z „jaskółek” zwiastujących zmianę tej negatywnej, a utrwalonej mocno tendencji.
28. Pozytywnie ocenić trzeba wreszcie jakość rozważań zawartych w rozdziale pierwszym i drugi pracy. Rozdział I stanowi zwięzłą, ale wnikliwą i krytyczną (w sposób dojrzały, wyważony i zniuansowany) analizę ewolucji unijnego systemu kolektywnej ochrony interesów konsumentów - od dyrektywy 2009/22/WE do dyrektywy 2020/1828. Autorka trafnie wskazuje, że wskutek szeregu czynników (poszanowanie autonomii proceduralnej praw członkowskich, w tym ich tradycji procesowych, dla których powództwa grupowe są na ogół elementem obcym kulturowo, obawy wynikające z rozpowszechnionego, stereotypowego obrazu amerykańskiej *class action*, opór środowisk biznesowych

obawiających się nadmiernego wzmocnienia pozycji konsumentów w sporach z przedsiębiorcami, zagrażających ekonomicznym interesom tych ostatnich poprzez stworzenie niesprzyjających warunków prawnych do prowadzenia działalności gospodarczej) rzeczywisty poziom harmonizacji za pomocą dyrektywy 2020/1820 jest mocno ograniczony (włącznie z brakiem przesądzenia kwestii podstawowej dla całego mechanizmu pozwów przedstawicielskich w postaci modelu kształtowania grupy: *opt-in*, *opt-out*, czy w sposób mieszany), a zawarte w niej rozwiązania raczej ostrożne i zachowawcze. W efekcie sukces w zakresie realizacji *ratio legis* tej dyrektywy uzależniony jest od proaktywnej implementacji przez państwa członkowskie, która nie może ograniczać się do prawidłowej transpozycji przepisów dyrektywy do krajowych porządków prawnych, lecz musi obejmować także stworzenie rzeczywistych warunków dla szerszego zafunkcjonowania nowych rozwiązań prawnych, czego istotnym elementem jest zapewnienie przemyślanego systemu finansowania organizacji konsumenckich i innych podmiotów upoważnionych do wytaczania powództw na rzecz konsumentów.

29. Rozdział II pracy zawiera bardzo dobre opracowanie komparatystyczne obejmujące zwięzłą lecz dojrzałą analizę rozwiązań prawnych funkcjonujących w Belgii, Holandii oraz Anglii i Walii. Autorka umiejętnie wskazuje na elementy specyficzne dla rozwiązań badanych jurysdykcji, które potencjalnie mogłyby zostać wprowadzone z sukcesem w Polsce, jak i te, które pomimo efektywnego działania w analizowanych krajach, mogłyby napotkać w Rzeczypospolitej na istotne bariery wynikające z różnic kulturowych (np. niska kultura ugodowego załatwiania spraw), instytucjonalnych i innych. Habilitantka dostrzega zalety ale i wady poszczególnych rozwiązań sprawdzonych w innych krajach, unikając pokusy odmalowywania rzeczywistości prawnej, w tym praktyki procesowej badanych jurysdykcji w „czarno-białych” barwach (*exemplum*: dostrzegając fachowość, wysoki poziom organizacyjny oraz zasobność belgijskiej organizacji konsumenckiej Testachats zdolnej do skutecznego reprezentowania interesów konsumentów w sprawach spornych, w tym w postępowaniu grupowym, Autorka widzi także wady i ograniczenia wynikające z jej faktycznego monopolu).
30. Za istotny walor pracy należy uznać wreszcie dobrze uzasadnione, trafne, a także potencjalnie przydatne dla poprawienia rodzimych ram prawno-organizacyjnych z punktu widzenia realizacji *effet utile* dyrektywy 2020/1828 końcowe konkluzje. Autorka w zakończeniu monografii formułuje trzy konkretne rekomendacje dla polskiego ustawodawcy i wymiaru sprawiedliwości, z których każdy zasługuje na uwagę, a w moim przekonaniu także na poparcie. Postulaty te są przy tym bezpośrednio osadzone w wynikach przeprowadzonych badań dogmatycznych, prawnoporównawczych i

empirycznych co świadczy o osiągnięciu przez Autorkę zasadniczych celów badawczych swojej naukowej pracy zwieńczonych publikacją.

III. Ocena pozostałego dorobku publikacyjnego

31. Pozostały dorobek publikacyjny Habilitantki, opisany szczegółowo w autoreferacie oraz w załączniku nr 2 do wniosku, zasługuje na pozytywną ocenę. Dr Joanna Mucha jest autorką lub współautorką 45 publikacji naukowych, z czego 28 ukazało się po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych. Znaczna większość tych opracowań opublikowana została w języku angielskim, co świadczy o konsekwentnym dążeniu Habilitantki do aktywnego uczestnictwa w międzynarodowym dyskursie naukowym.
32. Publikacje Habilitantki ukazały się w renomowanych wydawnictwach zagranicznych, takich jak Routledge, Springer oraz Nomos Verlag, a także w uznanych wydawnictwach krajowych – Wolters Kluwer i C.H. Beck. Artykuły naukowe dr Muchy były zamieszczane w czołowych zagranicznych periodykach specjalistycznych, m.in. w „European Journal of Consumer Law”, „Journal of European Consumer and Market Law”, „Journal of the Academy of European Law (ERA Forum)” oraz „Queen Mary Law Journal”. Godne podkreślenia jest współautorstwo opracowania „Comparative Legal Study on Procedural Rules and their Impact on Collective Redress Actions in Europe” (2025, pod red. prof. Petera Rotta), przygotowanego na zlecenie BEUC – największej europejskiej organizacji konsumenckiej – w ramach międzynarodowego zespołu badawczego. Publikacja ta stanowi przykład owocnej współpracy naukowej na najwyższym, europejskim poziomie.
33. Dorobek publikacyjny Habilitantki cechuje tematyczna spójność i konsekwencja. Poszczególne artykuły i rozdziały w monografiach wpisują się w wyraźnie wyodrębnione pola badawcze powiązane z szeroko pojmowanym prawem konsumenckim i prawem europejskim: zbiorowe dochodzenie roszczeń konsumenckich, publicznoprawne egzekwowanie zbiorowych interesów konsumentów, alternatywne metody rozwiązywania sporów konsumenckich, stosowanie prawa konsumenckiego w państwach członkowskich oraz dobre rządy w Unii Europejskiej. Taka wielowymiarowa, a zarazem dobrze ukierunkowana aktywność publikacyjna świadczy o dojrzałości naukowej Habilitantki i jej konsekwentnie budowanej pozycji w krajowym i międzynarodowym środowisku akademickim zajmującym się prawem konsumenckim i prawem Unii Europejskiej.

IV. Ocena aktywności naukowej i organizacyjnej

34. Aktywność naukowa dr Jagny Muchy wykracza daleko poza sam dorobek publikacyjny i jest – bez żadnej przesady – imponująca. Świadczy o niej przede wszystkim konsekwentnie realizowana i stale pogłębianą międzynarodową aktywność badawczą, wyrażającą się w długoterminowych pobytach naukowych w najlepszych ośrodkach akademickich świata. Habilitantka przebywała jako Visiting Scholar na Harvard Law School (łącznie ponad pięć miesięcy w 2024 i 2025 r., finansowane przez Kościuszko Foundation oraz NAWA), w Centre for Socio-Legal Studies na University of Oxford (dwa trzymiesięczne staże badawcze finansowane przez Narodowe Centrum Nauki) oraz na Ludwig Maximilian University w Monachium (pięciomiesięczny pobyt finansowany przez DAAD). Realizacja projektów badawczych w tak wybitnych ośrodkach, w bezpośrednim kontakcie z czołowymi przedstawicielami światowej nauki prawa, stanowi dowód zarówno wysokich ambicji naukowych Habilitantki, jak i uznanej pozycji, jaką zdołała sobie zbudować w środowisku międzynarodowym.
35. Równie imponujące jest zaangażowanie Habilitantki w realizację i kierowanie projektami badawczymi finansowanymi przez Narodowe Centrum Nauki. Dr Mucha trzykrotnie z powodzeniem ubiegała się o granty NCN – w konkursach Etiuda 3 (2015–2016), Sonatina 2 (2018–2021) oraz Sonata 16 (2021–2025). Zdolność do pozyskiwania kolejnych, coraz bardziej prestiżowych i wymagających form finansowania zewnętrznego, a następnie kierowania projektami badawczymi zakończonymi konkretnymi, wartościowymi wynikami naukowymi, świadczy o wyjątkowych kompetencjach organizacyjnych i naukowych Habilitantki. Warto podkreślić, że nowy projekt finansowany w ramach konkursu Sonata, realizowany równolegle z przygotowaniem niniejszego wniosku habilitacyjnego, dowodzi nieustannej dynamiki badawczej dr Muchy.
36. Wyróżniający jest czynny udział Habilitantki w 35 międzynarodowych konferencjach i seminariach naukowych, często na zaproszenie organizatorów. Wśród ośrodków goszczących dr Muchę znalazły się Harvard Law School, UC Berkeley, New York University, University of Oxford, University of Cambridge, European University Institute, KU Leuven oraz University of Amsterdam - a więc instytucje należące do absolutnej światowej czołówki akademickiej. Aktywna obecność na tego rodzaju forach naukowych świadczy nie tylko o doskonałej znajomości aktualnego stanu badań w uprawianej dyscyplinie, lecz przede wszystkim o realnym uczestnictwie Habilitantki w kształtowaniu międzynarodowego dyskursu naukowego w dziedzinie prawa konsumenckiego i procesowego.

37. Na szczególne uznanie zasługuje współpraca Habilitantki z wybitnymi przedstawicielami zagranicznych ośrodków naukowych. Należy tu wskazać zwłaszcza opiekę naukową prof. Christophera Hodgesa z University of Oxford w trakcie staży badawczych finansowanych przez NCN, współpracę z prof. Peterem Rottem (University of Oldenburg) w ramach wspomnianego wyżej komparatystycznego projektu badawczego na zlecenie BEUC, a także współpracę z organizacjami takimi jak National Association of Consumer Advocates oraz National Consumer Law Center w Stanach Zjednoczonych. Tego rodzaju sieć kontaktów naukowych - zbudowana konsekwentnie przez lata i owocująca wspólnymi publikacjami oraz wystąpieniami konferencyjnymi - stanowi wyróżniające osiągnięcie, z którego niewielu reprezentantów krajowej akademii prawa może się poszczycić.
38. Nie sposób pominąć zaangażowania Habilitantki w działalność organizacyjną na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warszawskiego. Pełnienie funkcji koordynatora ds. programów międzynarodowych, aktywny udział w pracach licznych komisji rektorskich i wydziałowych (w tym Komisji ds. Badań Naukowych WPiA UW, Komisji Rektorskiej ds. oceny wniosków stypendialnych i projektowych, a także komisji kwalifikacyjnych i oceniających Szkoły Doktorskiej Nauk Społecznych UW) świadczą o głębokim zaangażowaniu dr Muchy na rzecz macierzystej uczelni, wykraczającym daleko poza indywidualną działalność badawczą. Doświadczenia związane z organizacją wizyt tak wybitnych uczonych jak prof. Catherine Barnard (University of Cambridge) czy prof. Joseph Weiler (New York University) potwierdzają, że Habilitantka jest wartościowym i aktywnym ambasadorem swojego Wydziału w środowisku międzynarodowym.
39. Całościowa aktywność naukowa i organizacyjna dr Jagny Muchy jest wzorcowym przykładem tego, czego oczekuje się od badacza ubiegającego się o stopień doktora habilitowanego. Jest to profil naukowy odznaczający się rzadko spotykaną konsekwencją, rozmachem i efektywnością - od wczesnych, nagrodzonych przez Fundację na rzecz Nauki Polskiej oraz Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego początków kariery akademickiej, przez intensywnie rozbudowywaną sieć współpracy z wybitnymi ośrodkami zagranicznymi, aż po dojrzałe, samodzielne projekty badawcze owocujące m.in. analizowaną w pkt III recenzji monografią wydaną przez jedno z bardziej prestiżowych wydawnictw akademickich na świecie. Wymóg wykazania się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 3 p.s.w.i.n., Habilitantka spełnia w stopniu, który - bez żadnej przesady - można określić jako wybitny i rzadko spotykany.

V. Konkluzja recenzji

40. Pomimo sformułowanych w recenzji uwag krytycznych odnośnie do monografii przedstawionej przez Habilitantkę jako osiągnięcie naukowe, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt 2 p.s.w.i.n., w tym pewnego niedosytu - zwłaszcza z perspektywy procesualisty cywilnego nawykłego do bardzo szczegółowej analizy dogmatycznoprawnej materiału normatywnego kształtującego ramy prawne dla badanych instytucji i fenomenów prawnych z obszaru postępowania cywilnego – w zakresie części dogmatycznej rozdziału 3 tej książki, jestem zdania iż *per saldo* jest to opracowanie wartościowe, stanowiące istotny wkład w uprawianą przez Autorkę (oraz recenzenta) dyscyplinę.
41. Monografia dr Joanny Muchy wpisuje się udanie w globalną debatę nad efektywnością procesowej ochrony interesów konsumentów przy wykorzystaniu instrumentów kolektywnego dochodzenia roszczeń, takich jak zwłaszcza amerykańska „*class action*” czy europejskie „*collective redress*” w zróżnicowanych formach i postaciach, dla których wielość pozostawia wciąż przestrzeń minimalny harmonizacyjny standard dyrektywy 2020/1828, będącej raczej tylko kolejnym krokiem niż finalnym (w pełni dojrzałym) stadium rozwoju tej instytucji w systemie prawa Unii Europejskiej.
42. Podkreślenia wymaga przy tym, że monografia już teraz została dostrzeżona – a co więcej spotkała się nie tylko z recepcją ale i uznaniem wiodących przedstawicieli światowej i europejskiej nauki prawa procesowego cywilnego zajmujących się problematyką procesowej ochrony konsumentów. Wymiernym dowodem powyższego jest wręcz entuzjastyczna recenzja Profesora Stefaana Voet’a z Wydziału Prawa Katolickiego Uniwersytetu w Leuven (Belgii) opublikowana na łamach renomowanego periodyku „*International Journal of Procedural Law*” (Brill), będącego organem międzynarodowego towarzystwa naukowego *International Association of Procedural Law* zrzeszającego przedstawicieli akademii z całego świata zajmujących się prawem procesowym¹³.
43. Praca stanowi bez wątpienia cenne studium przypadku dla innych państw członkowskich implementujących dyrektywę 2020/1828, a także dla polskiego prawodawcy zobowiązanego do zapewnienia nie tylko formalnej transpozycji, ale przede wszystkim efektywnej realizacji *ratio legis* tego aktu, co z pewnością wymaga zarówno zmian prawno-organizacyjnych, jak i podjęcia środków niezbędnych do zapewnienia należytego finansowania organizacji konsumenckich predestynowanych do ubiegania się o uzyskanie statusu podmiotów upoważnionych w rozumieniu ww. dyrektywy i art. 46a ustawy z dnia

¹³ S. Voet, *Compte Rendu D’ouvrage / Book Review : Jagna Mucha, Consumer Collective Redress in EU Law. Lessons from the Polish Legal System*, Routledge, 2025, „*International Journal of Procedural Law*” 202, Nr 2 (15). S. 463–468.

16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów¹⁴ oraz skutecznego wykonywania związanych z tym zadań. Autorka trafnie identyfikuje najistotniejsze problemy związane z funkcjonowaniem systemu prywatnoprawnej ochrony interesów konsumentów w postępowaniu grupowym, a także formułuje przekonującą propozycję działań służących ich rozwiązaniu bądź co najmniej znaczącej mitygacji. Praca ta ma więc walory czyniące ją nie tylko istotnym źródłem wiedzy o prawie – w tym zwłaszcza jego rzeczywistym działaniu – ale również materiał przydatny dla praktyki stanowienia prawa oraz zarządzania wymiarem sprawiedliwości.

44. Reasumując, uwagi krytyczne sformułowane w niniejszej recenzji - dotyczące przede wszystkim stopnia szczegółowości dogmatycznoprawnej analizy materiału normatywnego w rozdziale trzecim, braków w zakresie uwzględnienia dotychczasowego dorobku polskiej nauki prawa procesowego cywilnego oraz niewystarczającego osadzenia problematyki postępowania grupowego w systemie krajowej procedury cywilnej - nie podważają ogólnie pozytywnej oceny monografii. Są to uwagi, które Habilitantka może i powinna uwzględnić w dalszej pracy naukowej, nie zaś zarzuty dyskwalifikujące przedstawione osiągnięcie. Praca ma wyraźny i konsekwentnie realizowany cel badawczy, stosuje adekwatną i oryginalną metodologię, a jej wnioski są dobrze uargumentowane i osadzone w rzetelnie zebranych materiałach empirycznych.
45. Oceniając dorobek dr Jagny Muchy całościowo - z uwzględnieniem zarówno monografii stanowiącej podstawę wniosku, jak i szeroko opisanej powyżej pozostałej aktywności naukowej i organizacyjnej, która ma charakter wyróżniającej, a wręcz wybitny z punktu widzenia poziomu rzeczywistego umiędzynarodowienia wyrażającego się systematycznym, a nie li tylko doraźnym funkcjonowaniem Autorki w globalnym obiegu myśli naukowej w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne - stwierdzam, że **Habilitantka spełnia wszystkie ustawowe przesłanki nadania stopnia doktora habilitowanego określone w art. 219 ust. 1 p.s.w.i.n.** Monografia dr Joanny Muchy pt. *“Consumer collective redress in EU law. Lessons from the Polish legal system”*, wyd. Routledge, 2025, ISBN: 978-1-032-85493-9, stanowi znaczący wkład w rozwój dyscypliny nauki prawne. Wymóg wykazania się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej, Habilitantka spełnia w sposób nie budzący żadnych wątpliwości – a wręcz w stopniu wyróżniającym na tle polskiego środowiska akademickiego.

¹⁴ (Dz. U. z 2024 r. poz. 594 i 1237).

46. W świetle powyższego wnoszę o nadanie dr Jagnie Musze stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki prawne, wyrażając przekonanie, że dalsze osiągnięcia naukowe Habilitantki, a przede wszystkim jej naukowy rozwój po uzyskaniu formalnego statusu samodzielnego pracownika naukowego potwierdzą trafność tego wniosku.

dr hab. Andrzej Olaś, prof. UJ

 Podpisano przez/ Signed by:
ANDRZEJ
OLAŚ
Data/ Date: 05.03.2026 13:59
mSzafir